

Inskolning & förskola

Tredagars inskolningar till förskola och inskolning med flera pedagoger samtidigt är exempel på något som kan vara jobbigt för adopterade barn. Att det blir allt vanligare har gjort att adoptivföräldrarna och förskollärarna Karin och Cecilia nu aktivt arbetar för att öka kunskapen om adopterade barn i förskolan. Här berättar de om sina erfarenheter och tips.

Karin och Cecilia uppmanar adoptivföräldrar att göra som de själva gjorde när de skulle skola in sina respektive adoptivbarn på förskola: ställ krav på hur inskolningen ska gå till. Båda två har arbetat länge som förskollärare och säger att personalen på förskolorna ofta saknar nödvändig kunskap om adopterade barn. Viket inte är så konstigt eftersom adoptionskunskap saknas inom de flesta lärarutbildningarna.

Starten i förskolan behöver inte göras komplicerad bara för att den gäller ett adopterat barn, men Karin och Cecilia säger att det ändå är några grundläggande saker som föräldrar och pedagoger kan tänka på med tanke på adopterade barns start i livet.

Dels gör adoptivbarnens tidigare separationer förskolestarten betydelsefull. Efter att ha kommit till sin nya familj och fått knyta an till den är det viktigt att barnet som upplevt flera svåra separationer får positiva erfarenheter vid nästa separation – inskolningen på förskolan. Något som barnet kan bära med sig resten av livet.

Dels gör barnhemsvistelser att många adopterade barn som levt utan föräldrars kärlek, omvårdnad och samspel behöver bli kompenserade för allt de inte fått tidigare. Det är grundläggande för barnets fortsatta utveckling att det får vara med sina föräldrar dag som natt under lång tid.

Förskolan är en stimulerande miljö men det gäller att barnet är redo och moget för det. Att barnet är äldre när det kommer till sin familj betyder inte att behovet av förskola är större. Tvärtom har barnet levt utan föräldrar längre och har stora behov av en nära och kärleksfull samvaro med de viktigaste personerna i livet.

Karin och Cecilia menar att det är absolut nödvändigt att alla adopterade barn ska få vara hemma i minst ett år innan starten i förskolan. Alla barn har rätt till, och behov av att vara hemma med sina föräldrar under den tiden oavsett om det är adopterat eller biologiskt. Förskolan har inte resurser att ta emot barn under ett år; inte heller det adopterade barnet som ofta har likartade och otillfredsställda behov som bäst tillgodoses i hemmet.

Språk är till exempel något som barn lär sig när de är tillsammans med sina föräldrar och delar gemensamma upplevelser. För att förstå språk på djupet och få förståelse för orden behöver barnet få uppleva världen med alla sinnen.

Många barn som växer upp i en biologisk familj har hela tiden en förälder som småpratar om vad som händer, när det händer. Om barnet har växt upp på barnhem har det inte fått den viktiga dialogen med någon. Barnet får för lite tid tillsammans med vuxna och det är för många olika personer och det saknas en känslomässig bindning personerna emellan. Även om personalen på förskolorna är betydligt mer utbildade saknas ofta tid och möjlighet att ge det adopterade barnet tillräcklig språkstimulans.

Logopeden Christina Lagergren brukar tala om den "semantiska apelsinen" för att förklara den stora skillnaden mellan att kunna peka ut en apelsin och att verkligen veta och förstå vad en apelsin är. För att göra det måste barnet kunna berätta hur den smakar, att man kan skära eller skala den och så vidare. För att lära sig det måste barnen ha fått skala en apelsin samtidigt som någon berättar att det kallas att skala.

Förskolan är i många fall likt en institution. Många aktiviteter görs gemensamt, barnen sover och äter gemensamt. Ofta är det också många barn

och få vuxna. I den här miljön kan ett nyhemkommet barn känna sig väl tillrätta, speciellt om barnet inte hunnit landa i sin familj och fått en fungerande anknytning. Som förälder kan man slås av hur fantastiskt lätt allt gått; både inskolningen och sedan den dagliga vistelsen. I själva verket kan det här vara en varningssignal om att barnet börjat för tidigt på förskolan.

Förmåga att knyta band till andra människor ska börja med föräldrar och syskon och ska vara etablerade innan förskolestarten, i annat fall kan anknytningsprocessen mellan familjemedlemmarna försvåras.

Språkligt "ytflyt" där barnet inte har djupförståelse av ords betydelse och bristfällig anknytning till andra människor som hindrar skapande av relationer kan vara två konsekvenser av att ha levt sin första tid utan föräldrar. De säger att föräldrarna gärna ska vara observanta på att barnet verkligen förstår vad som sägs och att barnet har känslomässiga bindningar till familjemedlemmarna, och vid vistelse på förskola även personal och barn.

Karin och Cecilia menar att föräldrarna ska ta chansen att vara hemma med sina barn för att barnen ska få kompensation för det de inte fått uppleva under sin första tid i livet. Det är så mycket svårare att kompensera senare.

Som förälder kan det vara svårt att veta hur anknytning ska kännas. Karin och Cecilia menar att man måste ge det tid och säger att många först efter ett år tillsammans känner en djupare anknytning.

När det sedan är dags för inskolning till förskola är det väldigt mycket som vinnas om den sker på ett bra sätt.

- För det första menar de att inskolningen på förskolan ska få ta den tid den tar och att den görs i lugn och ro. Det kan ta flera månader eller ännu längre innan barnet känner sig tryggt i miljön och med människorna där.
- För det andra ska den göras av en person. Pedagogen som skolar in barnet blir en nyck-

elperson som ska förmedla till barnet att "jag finns här för dig och hos mig är du trygg" Pedagogens viktigaste uppgift är att vara ersättare för föräldrarna. Att dela på inskolningen kan vara olämpligt eftersom barnet lär känna och knyter an till en person i taget. Övriga i personalen kommer in efterhand. Argument som att den personen ändå kan bli sjuk och att det då är bättre att ha skolats in med fler tycker Cecilia och Karin inte håller. Blir nyckelpersonen sjuk i några dagar kanske man kan ta en paus i inskolningen. Blir frånvaron längre får man naturligtvis fundera på om man ska byta person. Ibland kanske man också måste avbryta inskolningen för att ge barnet lite extra tid.

- Förbered gärna barnet genom att stämna träff med förskolan i en allmän lekpark. Då får barnet på ett naturligt sätt lära känna barnen och personalen på förskolan. Efter det kan man naturligtvis besöka förskolan, men ibland kan ett första besök på en allmän plats underlätta.
- Man kan också förbereda barnet genom att låta någon känd och omtyckt person vara barnvakt korta stunder; först i familjens hem och sedan i omgivningarna. Barnet kan då få uppleva att ni alltid kommer tillbaka. Vilket med barnets tidigare erfarenheter inte kan tas som självklart.
- Föräldrarna kan be att få ett foto på personalen i god tid innan inskolningen så att barnet i lugn och ro hinner lära sig namnen på personalen innan allt drar igång.
- Ha gärna ett inskolningssamtal. Helst utan barnet.

- Vad man som förälder ska berätta om barnets bakgrund tycker Karin och Cecilia ska bestämmas av vad som är viktigt för barnet. Är barnet känsligt för separationer kanske man ska berätta det som rör det. Har barnet svårare motoriskt eller med språket kanske det bättre förklaras med att berätta hur barnet har vuxit upp på barnhem.
- Alla bör dock berätta vilka ord man använder när man pratar om adoptionen; t ex om man använder "magmamma"/"kinamamma" eller andra uttryck. Då undviker man att förvirra barnet genom att prata med olika begrepp.
- Man kan ge personalen boktips om adopterade och förskolan.

När inskolningen är klar tycker Karin och Cecilia också att personalen kan fortsätta att arbeta medvetet med adopterade barn.

För att barnet ska fungera bra i relationer med andra vuxna och andra barn kanske personalen aktivt måste delta i lek. För att stötta språket kanske barnet måste få vara mycket tillsammans med personalen som sätter ord på allt som händer.

De säger att förskolans arbete ofta cirkulerar kring barnets lärande; man arbetar med aktiviteter och teman för att det är utvecklande för barnen. Men alla barn ska i först hand vara trygga i miljön och med människorna. Från den trygga basen kan de sedan utforska och lära känna omvärlden. Trygga barn är receptiva barn.

Eftersom adopterade barn kan ha svårt för förändringar brukar Karin och Cecilia vara noga med att förbereda barnet på ändringar i aktiviteter t ex genom att säga att om en stund ska

Adoptis

Karin Werholt och Cecilia Pusch driver vid sidan av sina anställningar som förskollärare utbildningsföretaget adoptis.

Företaget vänder sig till yrkesverksamma inom skola, vård och omsorg som i sitt arbete kommer i kontakt med adoptivbarn och deras familjer. De erbjuder bland annat utbildningsträffar och handledning till personal på förskolor. Läs mer på www.adoptis.se

vi gå ut – vi ska leka ute och sedan gå in igen. Man kanske tar ett steg tillbaka och tittar på när alla andra barn klär på sig ytterkläderna och att de verkar glada och trygga. Ibland använder de sig av bilder för att förklara för barnet vad som kommer att hända.

Både inom förskolans värld och familjen tycker vi vuxna ofta att det är viktigt att barnen blir självständiga, ju fortare desto bättre. Karin och Cecilia menar att självständighet både kan vara sund och osund. Sund självständighet växer ur ett barns tillgodosedda behov av trygghet och förvisning om att den vuxne finns där om det behövs.

Osund självständighet växer ur ett barns erfarenhet av att de vuxna inte finns som stöd och hjälp när det behövs. Därför blir barnet självgående och det är lätt att man får en känsla av att barnet inte behöver någon. Man kan inte ha mer fel. Det uppfattas som ett "duktigt och lättskött" barn.

Karin och Cecilia säger därför att man inte behöver sträva efter att barnet ska bli självständigt; det blir barn automatiskt när de känner sig trygga.

Att barn har särskilda behov är förskolan generellt mer vana vid. Pedagoger är vana vid att anpassa verksamheten och det brukar inte vara ett problem eftersom små barn är väldigt fördomsfria. Något som Karin och Cecilia uppmärksammar är dock att adopterade barn med särskilda behov eventuellt kan ha haft det lite svårare på barnhemmet och behöver mer kompensation av sina föräldrar när de kommer till Sverige.

Men när förskolestarten väl sker för adopterade barn med särskilda behov ska man som förälder inte vara rädd att ställa krav på att inskolningen ska bli bra; även om man upplevs som "jobbig" av personal och omgivning.

Samtidigt som barnet är som alla andra barn har det också en unik bakgrund med sig i bagaget som kan göra sig påmint i olika situationer.

Det som gynnar barnet mest är att vi vuxna kan se barnet som vilket barn som helst samtidigt som vi är medvetna om och tar ansvar för de extra behov som barnet kan ha.

/ Mona

Boktips - förskola

Skrifter

- Adoptivbarn & förskolan - Adoptivbarn & skolan

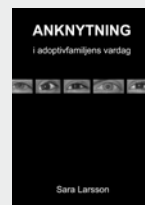
Beställs från kansliet t ex via bv@bvadopt.se
Pris: 40:- + porto

Vi adoptionsorganisationer i Sverige har gett ut en skriftserie om adoption. De är informativa, lättlästa och prisvärda. Två av dem rör adoptivbarn och förskola/ skola.

Innehåller tips och råd hur man kan stötta sitt barn utifrån erfarenheter om svårigheter som en del adoptivbarn möter i förskola och skola.

Anknytning i adoptivfamiljens vardag

Författare: Sara Larsson
Förlag: Vulkan, 2009

Socionomen Sara Larsson har gett ut en bok med kortfattad teoretisk kunskap, som varvas med konkreta och handfasta idéer för familjer i vardagen.

Kan även vara bra att läsa för personal som jobbar i skola och förskola.

Adopterade barn - vägledning för förskolan

Författare: Dan och Lotta Höjer
Förlag: UR
ISBN: 9125050125

Boken är skriven av ett par adoptivföräldrar för att personal i förskolan ska kunna förstå och bemöta ett adopterat barn och dess föräldrar. Innehåller konkreta råd och förslag till hur personal kan agera i olika situationer.